

Sireni de Sant Cristòfol

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Carrer de la Font de l'Alba (Urbanització Mas Enrich parcel·les 186, 187 i 188)
Alçada: 295

Coordenades:

Latitud: 41.64428
Longitud: 1.81757
UTM Est (X): 401530
UTM Nord (Y): 4610958

Classificació

Número de fitxa 08053 - 127
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Jaciment paleontològic
Estil / època: Cenozoic Paleògen
Segle 42-39 mil.
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Les restes fòssils del *Prototherium montserratense* es conserven i estan exposades en el MGSB (holotipus 44892 MGSB).
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Número inventari Sí (CCAA 20942)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 2114067DG0121S0001OM
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dj., 26/01/2017 - 01:00

Descripció

Troballa casual al veïnat de Sant Cristòfol d'un fòssil. Es tracta d'un conjunt molt complet de restes òssies d'un sireni, que fou classificat com un holotipus, nou taxó, del gènere *Prototherium* rebent el nom de *Prototherium montserratense* (Pilleri et al. 1989). L'exemplar podia haver mesurat uns 2,5 metres de longitud i hauria viscut en un ambient de manglar al marge del fan-delta (ventall al·luvial que desemboca directament al mar) de la Calcina. La cartografia geològica de l'IGC atorga a la formació a on es troba el jaciment l'epígraf PEm, d'edat Bartoniana (Eocè inferior): margues blaves fossilíferes amb limolites vermelles. La roca encaixant del sireni del MGSB està constituïda per gresos limolítics gris blavosos amb ciment calcari. Segons la memòria dels Drs. Via i Gibert aquest nivell es defineix de margues amb potència de 65 cm i cabussament moderat (15°) cap al NW. En el camp s'observa que la finca de l'excavació ha estat explanada i afloren margues i limolites gris blavoses, i en la seva vora nord aflora per damunt d'aquests materials un nivell de gresos calcaris ocres a grisos molt bioclàstics, amb abundant presència de fauna invertebrada marina (foraminífers, equinoderms, mol·luscs bivalves, gasteròpodes, coralls, etc), que té cabussament moderat cap al NW i una potència entre 50 cm i 1 m. La granulometria també es fina, però la gran quantitat de foraminífers i bioclastes enganya en aquest sentit. Aquest nivell conforma la superfície no remoguda del terreny veí. Es tracta de dos litologies que presenten diferències, i amb la informació disponible es difícil de saber si el nivell del sireni es una gradació lateral dels gresos bioclàstics ocres, o es tracta de seqüències deposicionals sobreposades. Actualment es coneixen dos gèneres representatius: el Dugong, adaptat al medi marí i localitzable a les costes de l'oceà Índic; i el Manatí, que pot viure tan al mar com als rius de l'Amèrica tropical o Àfrica.

Observacions:

Jaciment paleontològic a on s'ha definit l'holotipus de sireni *Prototherium montserratense*. Posteriorment s'ha qüestionat aquesta classificació taxonòmica, Domning (1996) i Bizzotto (2005) opinen que el Sireni de Sant Cristòfol ha de ser classificat com *Prototherium intermedium* Bizzotto (1983) atesa la variabilitat morfoestructural cranial d'aquesta espècie, restant actualment la controvèrsia sobre si es tracta d'una nova espècie diferent del *Prototherium intermedium* o una subespècie d'aquest. La correcció de Domning ha estat recollida per Calzada i Urquiola (1997) en "Primer suplemento al catálogo de holotipos del Museo Geológico del Seminario de Barcelona".

Història

La trobada d'aquest fòssil es produeix el març de 1982, per part d'Isidre Gurrea, membre de l'Institut Català de Minerologia i Gemologia. L'ICMG ho posa en coneixement del Museu Geològic del Seminari Conciliar de Barcelona (MGSB). Davant la difusió de la notícia (roda de premsa de la presentació d'Expominer 1984, La Vanguardia 26/10/84, 27/10/84, 8/11/84 i 27/10/84) i de diversos intents d'espoli evitats pel veí de la finca, el senyor Ladrón de Guevara, s'aconsegueix finançament per part del SGC i es sol·licita autorització a la Direcció General del Patrimoni Artístic del Departament de Cultura de la Generalitat, que és atorgada per resolució del Director General del Patrimoni Artístic Sr. Antoni Pladevall de 25 d'octubre de 1985. L'excavació, realitzada per una desena de persones, és codirigida pels Drs. Lluís Vía, Director del MGSB i Josep Gibert, Director de l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont (actual ICP), que es realitza entre els mesos de novembre i desembre de 1985, presentant-se la memòria en el mes de març de 1986 (DGPC, memòria núm. 3319).

Bibliografia

ALMERA, JAUME (1896). "Sobre la serie de mamíferos fósiles descubiertos en Cataluña.". Mem. Real Acad. Ciencias y Artes. [Barcelona] 11, 3ª època, pp.251-257. ASSOCIACIÓ D'AMICS DEL MUSEU GEOLÒGIC DEL SEMINARI DE BARCELONA. "El sireni de Montserrat. Síntesi històrica". Scripta Musei Geologici Seminarii Barcinonensis. Series Poikilia-Miscellanea. Núm. III. BATALLER, J.R.. (1956). "Cursillos y Conf.". Inst. L. Mallada. [Madrid] 3 BIZZOTTO, B. (2005). "La struttura cranica di *Prototherium intermedium* (Mammalia: Sirenia) de l'Eocene Superiore Veneto. Nuovi Contributi alla sua anatomia e sistematica.". Lavori - Soc. Ven. Sc. Nat.. [Venezia] 30 (31 gennaio 2005), pp.107-125. CALZADA, S; URQUIOLA, M. "Catálogo de holotipos". Trabajos del Museo Geológico del Seminario de Barcelona, 223, p.99. CRUSAFONT, M. i CASANOVAS, M.L. (1973). Fossilium catalogus. Stuttgart. (I; 121). DOMNING, D. P.. "Bibliography and Index of the Sirenia and Desmostyla.". Smithsonian Contributions to Paleobiology. 80, pp.1-116. ENRICH, Montserrat (1985). El sireni de Sant cristòfol ; El Brogit, 67 (novembre de 1985), pp. 1-3. PILLERI, G., BIOSCA MUNTS, J. & VIA BOADA, Ll. (1989). The Tertiary Sirenia of Catalonia. Ostermundigen (Berna, Suïssa): Brain Anatomy Institute, University of Berne, 1989. 1. p.98 pàgines, 44 figures, 40 llàmines i 2 llàmines colorejades. Revisió sistemàtica dels Sirènids Terciàries trobats fins al moment a Catalunya. SANTAFÉ-LLOPIS, J. & VÍA-BOADA, L. (1985). "Sirenios actuales y fosiles"; dins Mundo científico, 44 (febrer de 1985). VELA, J.A. (1982). "Trobada d'un mamífer fòssil de l'eocè. Nota preliminar"; dins Butlletí de l'Institut Català de Minerologia i Gemologia. Barcelona (juliol de 1982). <http://museugeologic.blogspot.com.es/2013/05/amics-del-museu-una-vitrina-per-al.html>

